WEEKLY PLANNER

פרשת השבוע **פסח** דף השבוע **מגילה ל'**

פרנס השבוע _____

Dedications available, email R' Zacharia Adler - info@dafaweek.org

Follow any track ← / פרנס היום ↓	א) עם מראי מקומות	ב) אליבא דהלכתא	ג) לימוד וחזרה (ד' פעמים) וחזרת מסכת תענית
יום ראשון	❑ דף ל' עמוד א' עם רש"י ותוס'	❑ דף ל' עמוד א' עם רש"י	❑ דף ל' עמוד א'
יום שני לע"נ	❑ חזרה דף ל' עמוד א' בענין "חל להיות בואתה תצוה וכו'" (כט:-ל.) **טוחן הסוגיא:** מח' **רי"ף (מגילה י.) [#1]** **ורי"ד (פסקים מגילה ל.) [#2]** אם ר"ל דראש חדש אדר חל בשבת של תצוה או ר"ל שחל ר"ח אדר בתוך השבוע ומקדימין את הקריאה לסוף שבט. ורק שהקשה שם שא"א שיקרא פרשת תצוה בשבט. ועיין **בהכס"מ (הל' תפילה יג' כב') [#3]** שהביא את דברי הר"ן שאיה"נ למנהגינו אין פרשת שקלים חל בתוך תצוה או כי תשא בכלל. אכן **בהמאירי (מגילה ל.) [#4]** הביא ממנהגים אחרים שלא כזה. וגם הביא עוד שיש מנהגים אחרים איך להודיע הפסק הפרשיות. ורק דיש לעורר דהיכן משנין מפסק של אביי מודעים באופנים אחרים.	❑ חזרה דף ל' עמוד ב' עם רש"י בענין פרשת שקלים וד' פרשיות **טוחן ענינים:** עיין **בשו"ע (תרפה' א')** שהביא את עיקר הדין של קריאת שקלים. וע' **בבאר היטב ורע"א (שם)** שמביאים את הדין שם שכח לקרותו. וע"ע **בשו"עת מג"א והט"ז (שם)** שמביאים הרבה בענין איזה קריאות הם דאו' או לאו.	❑ דף ל' עמוד ב' עם רש"י
יום שלישי	❑ דף ל' עמוד ב' עם רש"י ותוס' בענין "עשיה וזכירה בהדי הדדי וכו'" (ל.) **טוחן הסוגיא:** קושיית **הטורי אבן (מגילה ל.) [#5]** דמשמעות הגמ' דעושין סעודת פורים בשבת עכ"פ לבני ט"ו וזה כנגד הירושלמי דמבואר שאין עושין. אכן עיין **בהרלב"ח (שו"ת ל"ב) [#6]** שמוכיח דאיה"נ גמ' דידן שלא כהירושלמי וכזה פסק להלכה. ועיין **בהגר"א (או"ח תרפח' ו') [#7]** שהביא את את קושיית הרלב"ח והביא גי' אחרת בגמ' דידן. וע"ע **בהמרומי שדה (מגילה ל.) [#8]** מה שהקשה על הגר"א ומה שהסביר דבריו. וע"ע שם שהסביר הכל באופן אחר לגמרי.	❑ בענין טו' באדר שחל להיות בשבת **טוחן ענינים:** עיין **בשו"ע (תרפח' ו')** שהביא את הדין של טו' שחל להיות בשבת ובפרט הדין שין עושין סעודת פורים בו ביום. ועיין **במג"א וט"ז (שם)** שהביא משו"ת הרלב"ח שלא כזה. **והגר"א (שם)** מסביר דיש גי' אחרת בגמ' שלנו בענין זה. **והחזו"א (או"ח סי' קנה' אות א')** שקבע להלכה פסוקה כדעת השו"ע.	❑ חזרה א' ❑ דף ל' עמוד א'
יום רביעי	❑ חזרה דף ל' עמוד ב' בענין פורים שחל להיות בשבת (ל.) **טוחן הסוגיא:** עיין **חי' ר"מ שמחה (מגילה ל.) [#9]** שמסביר דהמח' בין ר"נ ור"ה תלוי במח' אם המגילה הוא כתב של מחיית עמלק ולכן א"א להקדימה להכתב דאו' של מחיית עמלק ושיטת שמואל הוא דטעמיה דמצות קריאה רק מד"ס ואינו שייך למחיית עמלק. אכן ע' **בהדובב מישרים (ח"א סי' יח') [#10]** שהסביר את המח' באופ"א ותלוי בחקירה הכללי אי בבת אחת חשוב כסדרן אם לאו והתלה מח' דידן במח' התורת חיים והמנ"ח בענין כתיבת השם של ס"ת בבת אחת.	❑ בענין דיני תענית צבור **טוחן ענינים:** עיין **בשו"ע (או"ח תקעו' טז)** שהביא את דין הגמ' שב"ד והזקנים בודקים את מעשה העיר בתענית **ובמג"א (שם)** שתמה על מנהגינו שאין אנו עושים זה. וע' **בנתיב חיים (שם)** שהביא ב' תירוצים למנהגינו. וע"ע **בספר השולחן (הל' תענית שער ג')** שמה שמאריך בענין מנהגינו של קריאת תענית ביום ב' וה'.	❑ חזרה א' דף ל' עמוד ב'
יום חמישי	❑ בענין שיטת הרמב"ם בפרשת זכור (ל.-ל:) **טוחן הסוגיא:** עיין **בהרמב"ם (הל' תפילה יג' כ') [#11]** שהביא את סדר הד' פרשיות ובתוכו כלל קריאת זכור כדברי משניתו. ועיין **בהעמק ברכה (פרשת זכור) [#12]** שדייק מדבריו שאין פרשת זכור דאו' שהביא את ההלכה של זכירת עמלק בהל' מלכים והוא מצוה תמידית דאו' ורק בהל' תפילה הביא קריאת זכור בתוך שאר הקריאות. **וע"ע בתרומת הדשן (סי' קח) [#13]** מה שמביא שיטות אחרות בדין זה.	❑ בענין אם קרא את הקריאה שאינה הגונה **טוחן ענינים:** עיין **בשו"ת בצל החכמה (ח"א סימן ג')** שהאריך הרבה בענין הדין של טעות בפרשת שבת. והביא ראייה מגמ' דידן שע"כ אינו מעכב.	❑ חזרה ב' דף ל' עמוד א'
יום ששי	❑ בענין תד"ה ושאר (ל:) **טוחן הסוגיא:** עיין **בתד"ה ושאר (מגילה ל:) [ע"ש]** שהקשה על מנהגינו שמוציאין ס"ת שני ביו"ט וקורין בקרבנות היום שלכ' אי"ב ראייה אכן כאן הובא ברב עמרם וגם הביא קצת סמך מעצמו. ועיין **בהרשב"א (מגילה ל.) [#14]** שהוסיף בדברי רב עמרם דהוא עפ"י קבלה. וגם הוסיף טעם עצמו דאפשר דנלמד מחנוכה. ורק הקשה דמאי טעמא לא קרינן בשבת ג"כ בקרבנות היום וע"ש שהביא ג' תירוצים. ובאמת קושיא זו וגם הג' תירוצים כבר מוזכרים **בתד"ה כיון (מגילה כג.) [ע"ש]** בסוף דבריו. **ובתשובות הגאונים (מגילה אות ר"נ) [#15]** הביא קושיא זו ורק השיב דאין לשנות ממנהגינו.	❑ בענין קריאת קרבנות ביו"ט **טוחן ענינים:** עיין בשו"ת שיח יצחק (סי' תמו) שמאריך הרבה בהענין אאיזת ס"ת שניה ומה שהקשה על הבית יוסף מגמ' שלנו ומה שדחה.	❑ חזרה ב' דף ל' עמוד ב'
שבת	❑ חזרה דף ל' מגילה ❑ חזרה דף ל' תענית	❑ חזרה דף ל' מגילה ❑ חזרה דף ל' תענית	❑ חזרה ג' דף ל' מגילה ❑ חזרה דף ל' תענית
הוספות	❑ חזרה דפים כ"ז-כ"ט מגילה ❑ שיעורי עיון על הדף ❑ בחינה על הדף		

לימוד מסכת מגילה מוקדש לע"נ ר' סנדר חיים זאב ב"ר יחיאל ישראל הירט ע"ה

מגילה דף ל'

נסדר ע"י ר' אשר יעקב מילמן

לע"נ ברוך בענדיש וברכה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

1. רי"ף (מגילה י.) [#1]

של יום ואח' בשל ראש חדש ובאח' בשל חנוכה. וראש חדש טבת שחל להיות בחול אמר רבי יצחק נפחא קרו תלתא בראש חדש וחד קרי בחנוכה וכן הלכתא וראש חדש אדר שחל להיות בואתה תצוה אמר אביי קרו שיתא בואתה תצוה עד [6]ועשית כיור נחשת וחד חזור וקורא מכי תשא עד ועשית כיור נחושת וקיימא לן כוותיה. חל להיות בכי תשא עצמה [ל.] אמר אביי קרו שיתא מכי תשא עד ויקהל וחד חזור וקורא מכי תשא עד ועשית כיור. תניא כוותיה דאביי חל להיות בכי תשא עצמה קורין אותה וכופלין אותה: איתמר ראש חודש אדר שחל להיות בערב שבת רב אמר מקדימין וקורין בשבת שעברה ושמואל אמר מאחרין וקי"ל כרב: בשניה זכור: איתמר פורים שחל להיות ערב שבת רב אמר מקדימין ושמואל אמר מאחרין והלכתא כרב ואפילו בני חמשה עשר שחל פורים שלהן להיות בשבת מקדימין וקורין בשבת שעברה: בשלישית פרה אדומה: תנו רבנן ראש חדש אדר שחל להיות א בשבת קורין בכי תשא ומפטירין ביהוידע הכהן ואיזה היא שבת ראשונה כל שחל ר"ח אדר להיות בתוכה ואפי' בע"ש. בשניה זכור ומפטירין [7]כה אמר ה' צבאות פקדתי ואיזה היא שבת שניה כל שחל פורים להיות בתוכה ואפי' בערב שבת:

2. רי"ד (פסקים מגילה ל.) [#2]

אמרי אוקומי הוא דקא מוקמי התם, אלא אמ' אביי קרו שיתא מואתה תצוה עד ועשית וחד תני וקרי מכי תשא עד ועשית. פי' לאו על ראש חודש אדר קאמ'. דאם כן לא הוה אמ' קרו שיתא מואתה תצוה עד כי תשא אלא חמשה וחד קרי בדראש חודש וחד מכי תשא עד ועשית. ועוד דאם כן לא הוה אמ' אביי אמרי אוקומי הוא דקא מוקמי התם דהא מפסיק ראש חודש, ואם היתה הפרשה מסיימת שם החמישי היה לו לסיימה, אלא ודאי על שבת ראשונה קאמ' וכגון שחל ראש חודש אדר להיות באמצע שבת שמקדימין משבת שעבר שבסוף חודש שבט. וקשיא ליה היאך יתכן שנקרא ואתה תצוה בשבט והרי מבראשית עד ואתה תצוה הן כ' פרשיות עם ואתה תצוה, ובפרשת בראשית אנו קורין בשבת שבסוף תשרי נשארו י"ט פרשיות לד' חדשים מרחשון, כסליו, טבת, שבט, והיאך נוכל לקרוא י"ט פרשיות בד' חדשים וכל שכן שלא תבא בכי תשא, ואם היתה שנה מעוברת הם ה' חדשים ולכל הפחות צריכין כ' פרשיות בלא פרשת בראשית, והיאך תוכל לבוא שבת ראשונה בואתה תצוה.

3. כס"מ (הל' תפילה יג' כב')

דאיכא מאן דפנינ עניה כתב הרי"ף דקיימא לן כאחרי ובכנה שניה תניא כותיה דגמרא. ופשט דינן אלו שבדי שדשו שמלות היום בפרשת שקלים כופלין אותה. וכתב הרי"ן ז"ל ולדיקן הפשט לא מתרמה בואתה תצוה ולא כבי תשא אבל לדידהו הוה מתרמי:

4. בהמאירי (מגילה

[ל' ע"א] ראש חדש אדר שחל להיות בואתה תצוה, שהיא סמוכה לכי תשא, שהיא פרשת שקלים, לפי סוגית ההלכה קורין חמשה בואתה תצוה ושש בכי תשא, ושביעי חוזר וקורא [בפרשת] כי תשא[136], ומתוך כפלותו ניכר לכל שהיא פרשת שקלים. ומ"מ שני ספרי תורה אין כאן, הואיל והפרשה סמוכה ואין צריך גלילה. ועכשו נוהגין להוציא שני ספרי תורה וקורין ששה בואתה תצוה, ושביעי בכי תשא, והוצאת הספר נותנת היכר לכל על ענין הפרשה[137]. ויש נוהגין בו בספר תורה אחת, וקורין שבעה בואתה תצוה, ומפסיקין בקדיש, וקורא מפטיר בפרשת שקלים, והקדיש מודיע הפרשה[137]*. וכן נוהגין כשחל להיות בכי תשא עצמה ולפי ההלכה חל להיות בכי תשא עצמה, קורין ו' כל הפרשה, ואחר חוזר וקורא מכי תשא עד ועשית כיור. לפי מנהגנו שאנו עושין פקוד ופסח בפשוטה, סגור ופסח במעוברת[138] אין פרשת שקלים באה לא בואתה תצוה, ולא כי תשא. אלא בפשוטה או במשפטים או בתרומה, ובמעוברת או אלה פקודי או ויקרא[139]. אבל בגלילות פורוינצא שעושין פקוד ופסח אף במעוברת, וחולקין הסדרים לשנים, באה לפעמים בואתה תצוה. ולפעמים בכי תשא, ודין קריאתה על הדרך שהזכרנו.

5. טורי אבן (מגילה ל.)

כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר כו'. ק"ל דהא האי עשייה היינו לעשו' משתה ושמחה דזה קרוי עשייה בכול' מכילתין דאילו למקר' מגילה זכירה קרי לי' כדאמר לעיל רפ"ק ורפ"ב והימים האלה נזכרים ונעשים איתקש זכירה לעשיי'. ועוד דהא אין קורין את המגילה בשבת כדאמר בפ"ק, ובע"כ האי עשיי' היינו משתה. והשתא תקשה הא אמרו בירושלמי בפ"ק סעודת פורים שחל בשבת מאחרין אבל לא מקדימין מטעמא דמשתה ושמחה כתיב את ששמחתו תלוי' בב"ד יצא זה פי' שבת ששמחתו תלוי' בידי שמים. וא"כ היאך קאמר עשיי' וזכירה בהדי הדדי קא אתי(ק) הא קדים זכירה דפרשת זכור דאיירינן מיני' בשמעתין לעשיי' משתה דכיון דט"ו של מוקפין שחל בשבת עשיי' משתה דידהו למחר באח' בשבת לפי הירושלמי זה, ויש ליישב:

6. רלב"ח (שו"ת ל"ב)

שאלה מרבנה עמר מחל להיות בשבת דחיק מק"מ מגילה מעשה דרבנה כהי דמיא דחיכן מעשה דרבנה מעבדי ביום ה כדאמרי' אבל שמחה אינה מהבנה אלא בשבתה :

תשובה לא שייך דרבנה הכא כי לעולם לא מיקלע לן מרבנא עמר בשבת כיון שאין אדר נקבע שלא בזמנו ובדברי המשנה שאמרה מל להיות בשבת שלא היו מהבים באיתן הדורות סדר הבינוי והרמיזה שמקור לו מימות ר' אלל ג"כ יהרס מעשה תרי"ב לאיתן שמרות כאשר כתב רב אחי איתן סדורות הוה מקלע מרבנא עמר בשבת והיו מקדימין בפרים ועיירי ליום הכניסה ולעולם אימא לך הממחה עלמה הו עושים בשבת ונם המשם עמר דמוקפים דמקלע בשבת שיהו כפרים מקדימין ליום הכניסה ועיירות גדולות ומוקפי' מחמה בערב שבת ולעולם אימא לך לשמחה מוקפים בשבת מנרי לם עד כאן לפוט' נם החכם הבלם בפרי ישראל מעבכי מלא רשים בחלמודיו דאין מאחרין המחה ליום ראשון ומאלי דחלקו רב ושמואל בפרק בני הביר על פורים שחל להיות בערב שבת אמר מקדימין כי היכי דלא תקדוש עשיה לזכירה ושמואל אמר מאחרים כיון דאיכא מוקפין דבנדי בחמיסר עשיה חבירים בהרי הדרי קאחיין. הרי אמרו בכאן בפירי דבנדי מוקפין בחמיסר ; ואם הקשרים אין שעיו בעיו מלי קבנדי הרי מקלא מבנה ומהבות מבנרי ביד מלבד שפם עשיה בעורי הוא על המשי, וכן אי ביום המקבחא מעבכן עבי ה זכירה מבא לן וסי מכל אלין מבנרו עונרי מהבעדים בשבת :

7. גר"א (או"ח תרפח' ו')

רשא וכן הרי"ף מביין בן עיר שהלך לכרך א"ר ל"ם כו'. אבל כבר דחאו הר"ן משום דפרח בן יומו מפורש בקרא והרי"ף מביין מסקא דמתמיהן ולאיה מדלמרינן בירושלמי שם בן עיר שעקר דירתו ליל ט"ו נתחייב כאן ובאן וכ"ם בן כרך וע' ר"ן : **תתעכב**. כפי' הרי"ף מתש"ם שעתיד לחזור : **ואם הוא**. ירושלמי שם מפרש ימים והולכי מדברות קורין באחרונה עבר : **פ"ן יום ב"ו כו'**. והשמיע מ"ש שוחלין ודורשין כו' דם"ל דלאו דוקא בשבת אלא לרבותא אבל הרמב"ם כת' דוקא בשבת וכ"כ תוס' שם ד"ה פורים ותשמיטתיה זה לבעל לח"מ : **אלא** מקדימין. כמש"ם ה' ל' כרב : **וגובים**. שם ד' ב' הוסיף כו' שפיטים כו' : **וביום כו' קורין**. ל' ב' נפורים כו' ושם לבל מפסיקין כו' וע' רש"י שם ד"ה הא כדאיתא כו' וק"ל הר' ירמיה כמש"ל פי' תרפ"ה : **ואין עושין**. ירושלמי פ"ל ובעובות פורים מחמרין ולא מקדימין ויעבו אומן בשבת לעשות אותו ימי משתה ושמחה כתיב אם ששמחתו תלויה בב"ד יצא זה ששמחתו תלויה בידי שמים. ור(י)נב"ח הקשה ממ"ש בפ"ד ל' ל' עשייה

חכיה כו' וע' לע"ל ב' ב' ל"ה משמן כו' ועמ"ל וע' פר"ח שלמהו. ולי נראה שגירסת הרי"ף היתה כגירסת הספרים הישנים ר"ל מקדימין כי היכי דתקדוש זכירה לעשייה ושמואל כו' בתמיכר קדמי זכירה לעשייה ופרש"י שם ד"ה ה"ג כו' : **ס"ן המפרש כו'**. ז"ל הה"ה פ"ל מגילה בגרסתא המפרש והיולא לדרך קורין ב"ג כו' וה"ה ל"ר ו"ל וכדלי ר"ש לשמוך עליו בשעת הדחק וכירושלמי מפרשי ימים והולכי כו' כ"ל ס"ה הא דתפסר הא דלא אפסר וכ"כ מרדכי והג"מ : **ואם א"א כו'**. ירושלמי כל המחדש כפר לקריאת מגילה מ"ש והחדש אפר נסתן כו' ובלבד עד ט"ו ולא יעבור כמיב. מרדכי והג"מ : **ומיהו אם**. גמרא י"ט ל' בן כפר שהלך כו' : **ס"ח** בן עיר. ירושלמי הנ"ל כל המחדש כו' ובלבד עד ט"ו ומשמע אף לבן עיר :

תרפט **ס"א** ונשים וגרים ועבדים. מוסקמא בפ"ב דמגילה. ובטוסקמא שלנו נשמט גרים וט"ם הוא וע' בסוף פ"ג דר"ה כ"ט ל' לענין שופר : **משוחררים**. רמב"ם. אע"ג דס"ל דנשים חייבים ומוציאין משום שהיו באומו הנס מש"ל

מגילה דף ל'

נסדר ע"י ר' אשר יעקב מילמן

8. מרומי שדה (מגילה ל.)

שם. כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר, עשיר וזכירה בהדי הדדי קא אתיין. ונראה דרב דפליג אפשר דס"ל דבעינן הקדמת זכירה לעשיר דוקא, וא"כ אפילו בשביל מוקפין לא אפשר לאחר. ואפשר דס"ל דיש לנו לחוש גם בשביל עיירות. וזה פליגי בחל בשבת עצמה, דרב הוא אמר שלא"כ אין מקדימין, והיינו משום דגבי מוקפין קדמה זכירה לעשיר, וס"ל דרב דפליג הוא משום דס"ל דבעינן הקדמת זכירה לעשיר. ורב נחמן אמר אף בזה מחלוקת, משום דס"ל דפליג בחדתי, היינו דבעינן הקדמה, ושם יש לחוש לעיירות: **והנה** מכאן הקשה הרלב"ח על הרי"ף שפסק כהירושלמי, דבחל ע"ו בשבת מאחרין הסעודה לאחר. והגר"א ז"ל ייסד דומה הרי"ף ז"ל היה בדרב כי היכי דתקדום זכירה לעשיר, ובדשמואל גרים משום דבמוקפין קדמה זכירה לעשיר. ויהדוש הפלא הזה, מהא דרב נחמן אמר גם בזה מחלוקת, שהרי קדמה זכירה לעשיר אפילו בעיירות. ואולי ס"ל להגר"א ז"ל, דהירושלמי והרי"ף מודי דאם היה חל י"ד בשבת אחת עושין סעודה לאחר בע"ו, שהרי כתוב לעשות ימי הפוריים בזמניהם, זמנו של זה לא בזמנו של זה, ועשיר היינו הסעודה, ואי אפשר לעשות בזמן אחר, והבאתי ראיה לזה ממה דאם השיב דף י"ח, מדלא עבדי תרי יומי פוריים, כמו שהשו לשנות שלוחים בחדר מפני הפוריים:

איבעא לנא דברי הגר"א ז"ל הייתי אומר, דפי' עשיר בכאן אינו הסעודה, כמו לעיל ריש מכילתין. אלא עיקר מצות פוריים בזמנו, והכיר היינו פרשת זכור. והכי פירוש הירושלמי, הגם עצמך אחל ע"ו בשבת כי ויקראו זכור, אמר ליה כן אמר רב וכימיס כאלה מחריס ועשיס, שהכא בזכרתן קודם לעשייתן, ר"א בריה דר"פ הגם עצמך

9. חי' ר"מ שמחה (מגילה ל.)

ורב נחמן אמר עדיין היא מחלוקת. יתכן בטעמיה דרב אליבא דרב נחמן דלא יתכן דיקראו המגילה מרם שיקראו פרשת זכור, ולכך כי חל בערב שבת או בשבת פורים דמקדימין לקריאת מגילה מקדימין לשבת שעברה כי היכי דתקדום פרשת זכור לקריאת המגילה וטעמיה דקריאת המגילה משום מחיית עמלק כמו דדרש מקרא דכתוב זאת זכרון בספר ואיך יתכן להקדים מגילה דכתובים קודם תורה ולכך מקדימין לקרותה משבת שעברה, ושמואל לטעמיה דסובר דלא נאמרה לכתוב, ומצות קריאתה אינה רק מד"ס וכמו שפירשו בתוספות לעיל (ז') ולא כתב בספר על המגילה ואינה שייכת למחיית עמלק ומקדימין אותה לפרשת זכור.

10. דובב מישרים (ח"א סי' יח')

אולם הנ"ל דיל דאין ראיה משם, דהנה שורש מחלוקתם על כרחך הוא כן, דדעת המנ"ח ז"ל הוא דבכל דבר דבעינן כסדרן עיקר הקפידא הוא שהדבר השני או אות השני לא יהיה מוקדם קודם האות הראשון, ועל כן אם כתב בבת אחת כיון דעכ"פ האות השני אינו קודם מהאות הראשון שפיר כשר והוי כסדרן, אולם דעת הדברי חיים זצ"ל הוא דבכל דבר דבעינן כסדרן, כל העיכוב הוא שהאות הב' יהיה נכתב מאוחר מהאות הראשון, והאות הא' מוכרח להיות מוקדם, וא"כ בבת אחת כיון שהאות הב' לא נכתב מאוחר חשוב שלא כסדרן, ועל כן שפיר מוכח מבן קמצר דלא בעינן בכתיבת השם כסדרן... ומאז העירותי שספק הנ"ל אי בבת אחת חשוב כסדרן יהיה תליא בפלוגתא רב הונא ורב נחמן בש"ס מגילה דף ל' [ע"א], חל להיות בשבת עצמה, אמר רב הונא לדברי הכל אין מקדימין, ורב נחמן אמר עדיין היא מחלוקת, ועיין בפירש"י [ד"ה חל] דמפרש דהא עכ"פ לא קדמה עשייה עי"ש, היינו דס"ל שעיקר הקפידא היא שלא תהיה [הזכירה] מאוחר וע"כ בבת אחת שפיר דמי, משא"כ ר"נ ס"ל דגם על זה פליג רב וס"ל מקדימין פרשת זכור, משום דבבת אחת ג"כ לא מהני משום דבעינן זכירה קודם לעשייה עי"ש.

לע"נ ברוך בענדיש וברכה גרוס ע"ה

11. רמב"ם (הל' תפילה יג' כ')

יט נהגו כל ישראל להיות מפטירין קודם לתשעה באב בשלש שבתות בדברי תוכחה. שבת ראשונה מפטירין [5] דברי ירמיהו וכו' שנייה חזון ישעיהו שלישית איכה היתה לזונה. וכן שבת שאחר תשעה באב מפטירין נחמו נחמו עמי. ומנהג פשוט בערינו להיות מפטירין בנחמות ישעיה מאחר תשעה באב עד ראש השנה. ושבת שבין ראש השנה ויום הכפורים מפטירין שובה ישראל: **כ** ראש חדש אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים ומפטירין ביהוידע הכהן. וכן אם חל ראש חודש אדר להיות בתוך השבת ואפילו בערב השבת מקדימין וקוראין בשבת שלפניו בפרשת שקלים. בשבת שנייה קורין בפרשת זכור ומפטירין כה אמר י"י פקדתי. ואי זו היא שבת שנייה כל שחל פורים להיות בתוכה ואפילו בערב שבת. בשלישית קורין פרה אדומה ומפטירין וזרקתי עליכם מים טהורים. ואי זו היא שבת שלישית הסמוכה לרביעית. ברביעית קורין החודש הזה ומפטירין בראשון באחד לחודש. ואי זו היא רביעית כל שחל ראש חודש ניסן להיות בתוכה ואפילו בערב שבת: **כא** נמצאת אומר

12. עמק ברכה (פרשת זכור)

פשסא דתלמודא במיגלה ד' יח: אתיא זכירה זכירה וכו', משמע דקריאת פרשת זכור הוי דאורייתא, וכן דעת הראשונים, וגם הקריאה מתוך הס"ת דוקא הוי דאורייתא כדקאמר שם: וממאי דהאי זכירה קריאה הוא וכו'. ודלא כה"מנחת חינוך" במצות תכ"ג. **אך** דעת הרמב"ם משמע דסובר דפרשת זכור לא הוי דאורייתא, שהרי בפ"ה מה' מלכים ה"ה כתב, שהמצוה של זכירת עמלק הוי מצוה תמידית שמצוה לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו, וקריאת פרשת זכור על שאר הד' פרשיות כתב בפי"ג מתפילה בין סדר הקריאות של כל השנה, ומשמע דדעתו דפרשת זכור עם שאר הד' פרשיות אפי' מצוה בפ"ע דרבנן אינה, ואינו אלא סדר הקריאה בהמצוה של קריאת התורה, שסדרו לקרוא הד' פרשיות בחודש אדר, מפני הטעמים המבוארים בגמ', כמו שסדר הקריאה בכל שאר הזמנים. ונפקא מינה בזה, שאין צריך לכיון לצאת ולהוציא בקריאת הד' פרשיות, כיון שאינה מצוה דרבנן רק סדר הקריאה.

13. תרומת הדשן (סי' קח)

שאלה קח בני היישובים שאין להם מנין בעיר ורצונם ללכת אל הקהילות הסמוכות להם לימי הפורים כדי לשמוע מקרא מגילה בציבור צריכין ליזהר שיקדימם ביאתם גם לשבת פרשת זכור שהוא סמוך לפורים או לאו:

תשובה יראה דאדרבה צריך טפי שישמע קריאת פרשת זכור בצבור ממקרא מגילה אע"ג דמקרא מגילה עדיפא וכל מצות נידחית מפניה מ"מ לדעת רוב הפוסקים נקראת היא ביחיד אבל קריאת פרשת זכור כתב האשירי פ' שלשה שאכלו דעשה דאורייתא הוא לקרותן בעשרה ודוחה ל"ת דלעולם בהם תעבודו להכי שיחרר רבי אליעזר עבדו כדי להשלימו לעשרה ע"ש פ' שלשה שאכלו באשירי ובתוס' שנ"ץ שכתבו דאין שום קריאה מדאורייתא רק פרשת זכור ובתוס' הקצרות מברכות פ' שני פירש דפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים לקרותן מן התורה וכן בסמ"ק חלק למצות עשה זכור אשר עשה וזה שאנו קורין פרשת זכור קודם פורים. וא"כ צריך ליזהר יותר שישמע קריאת פרשת זכור בעשרה ממקרא מגילה בזמנה אלא שהעולם לא זהירי בהכי:

14. רשב"א (מגילה ל.)

לפורים מאחריהם[593] ועל[594] כרחין מאחרי פורים* של פרזים ושל כרכים קאמ', ומפסיקין בט"ו וסימן זט"ו[596]. וה"ר אלחנן ז"ל נתן [טעם]*[597] אחר לדבר, משום דלשמואל[598] דאמ' פורים שחל להיות בערב שבת. כלו' פורים דעיירות דהיינו י"ד, מאחרין א"כ נמצא קורא בותה שבת שתי פרשיות פרש' זכור ופרש' פרה, ואינו בדין שיהו קורין שתים בשבת אחת. **הא דאיקלע ראש חדש ניסן בשבת.** כלומ'[599], קורין פרש' פרה בשבת הסמוכה לראש חדש ניסן ולא בשבת הסמוכה לפורים מאחריהם[600], ואע"פ שיש שבת אחרת* סמוכה מאחריהם[601], שהיו יכולים לקרות בה[602]. וטעמ' נמי כדאמרי' לעיל[603] דפרשת החדש קורין אותה בשבת עצמה שחל להיות בה ראש חדש ניסן, וכיון שכן אי איפש' נמי להקדים ולהפסיק[604] בינה ובין פרש' פרה*. והי' מפסיקין בשבת שלאחר פורים* דקאי ביום*[605] לאדר והינו סי'* וביו.

[ל ע"ב] ושאר[606] **כל ימות החג קורין בקרבנות החג.** בכולה שמעתין משמ'[607] שלא היו מוציאין[608] בשאר המועדות ספר תורה לקרות בו פרש' הקרבנות ואנו* נוהגין[609] להוציא בפסח ובעצרת וביום הראשון* של חג ובראש* השנה וביום* הכפורים ספר שני לקרות בו בקרבן היום[610]. אבל בסדר רב עמרם ז"ל ישנו[611], ואנו נוהגין כן על פי הקבלה, ואולי נלמוד מראש חדש וחנכה, דאמרי' לעיל[612] מוציאין ג' תורות וקורין [אחד]* בענינו של יום ואחד בראש חדש ואחד בכי תשא*, וכן בחנכה אחד בענינו של יום ואחד בראש חדש ואחד בחנכה. ומה שאנו נוהגים בכל החגים ואין אנו נוהגין כן בשבת שאין מוציאין ספר [תורה]* שני לקרות בו וביום השבת[613], יש נותנים טעם לפי שאין בפרש' קרבן שבת רק שני פסוקים ואין קורין בתורה* משל מעלה ומשל מטה* הימנו לפי שאינו מענין* של יום. ויש או', [משום]* דלא קרי' בפרש' קרבנות אלא משום דאמרי' [לקמן]* בסמוך[614] כבר תקנתי להם סדרי* קרבנות בזמן שקורין בהן מעלה אני עליהן כאלו הקריבום* לפני וכו'. ובקרבן שבת אין בו לכפר ואינו בא אלא לרצון[615].

ובענין קריאת קרבנות החג יש מחלוקת בין הגאונים ז"ל לדברי רש"י* ז"ל. לפי שהגאונים ז"ל או'*[616] שהראשון קורא וביום השני והשני קורא וביום השלישי והשלישי דולג וחו' וקורא וביום השלישי והרביעי חוזר ודולג את הכל וקורא וביום השני וביום השלישי שהוא ספק

15. תשובות הגאונים (מגילה אות ר"נ)

ונשאל א) רבינו חאיי גאון מאי טעמא לא קרינן טופף שבת בשבת בספר תורה ב).

והשיב אם אתם סקנטרין על הקדמונים ככך יארך הדבר יאמרו למה עזבו קריית עשרת הדברים כמו שהיה במקדש וזה יאמר למה הניחו מעשה בראשית כדרך שהיו עושין במעמדות וזה יאמר למה אין קורין בכל יום בס"ת או אפי' בשני ובחמישי בפרש' החמיר ג). עלינו להתנהג בתיקונים שתקנו אותם גדולים סדורותינו בחכמה ובסנין ואין לנו לשנות.

אליבא דהלכתא

מגילה דף ל'

נסדר ע"י ר' אשר יעקב מילמן

ענין א' - בענין פרשת שקלים וד' פרשיות

באר הגולה — 374 — מגן אברהם נ"י — א"ח תרפה הלכות ד' פרשיות — ט"ז מגן דוד

תרפה בשל"ה המרן לגדל שפרס' פרה פינה דאורייתא וכ"כ הכ"ח וכ"מ בתשובת מהרי"ל סי' קפ"ב וקפ"ז אלא הזכיר אלא פרשת זכור ובת"ה סי' ק"מ כתב ח"ל בתשו"ר ס"ז דברכות כתב דעשה דאורייתא לקרות פרש' זכור בעשרה. ובתוספות שנ"ן כתבו דאין שום קריאה דאורייתא רק פ' זכור. ובתו' הקלרות בברכות פ"ב פי' דפ' זכור וס' פרה מיירים לקרותן מן התורה וכו' וכן בסמ"ק כתב מ"ע זכור את אשר עשה ואם כן צריך לחבר יותר שישמעו קריאת פרשת זכור כי ממקרא מגילה נזמנה אלא שהעולם לא יהיה בהכי עכ"ל ול"נ לישב מנהג העולם דאנו מי כתיב בתורה שיקראו דוקא בשבת זו ואולי ובמי אלא שהכמיים תקנו בשבת זו ואולי רגיס בבה"כ וסמון לפורים כדי לסמוך מעשה עמלק למעשה המן כמ"ש הלבוש וא"כ כששומע בפורים פרשת וזכ עמלק זוכר מעשה עמלק ויוצא י"ח וכ"ה בר"ס סי' פ' ומשום פ' פרה ס"ל דלא הוי מדאורייתא דבאמת אין טעם בקריאת מדאורייתא וגם לא יבינא היכא רמיחא. (ה) ול"נ שהגיהם הגהות' בס"ג בתי' הרשב"א ח"ל והקשו שלא מניו קריאת ס"מ מן התורה אא"כ יאמר רש"י שתהא קריאת הפרשיות כגון פרשת פרה ופרשת זכור וכיוצא בהן מן התורה ע"כ מ"מ כל אדם יבא זכיר חרח במנו' לבוא למנין. ונמצלה דף י"ח משמע פשוט דמלמודא דפרשת זכור דאורייתא. ומשמע שם דה"ה בפ' ויבא עמלק יבא: **כתב** מהרי"ל בכל ד' פרשיות אין מזכירין נשמות ואומרים צו"ן (ד"מ): **יש** נוהגין בשבת מעובכת לקבוע תענית בכל יום ה' מפרשת שובבי"ם ת"מ וי"א גם פרשת ויקהל ופקודי ואומרים שומר ישראל וכו':

תרפה (א) פרשת שקלים. דאמר קרא זאת עולת חודש בחדשו לאחרי תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה ובמרינו ג"כ אחדש זה הוא ניסן וכיון שבניסן בני אקרוכי מתרומה חדשה קדמי' בא' בחדר מ' ביום דליתי שקלים למקדש ואח"כ פ' זכור קודם קריאת המגילה בפורים מ' ביום לנקדים זכיר' לעשי' דבתיב מכרים ועבשים ואח"כ פ' פרה מ' ביום דלהזכיר לחוכרה טמאים לפסח: (ב) **חייבים לקרא** מן התורה. כתוב בת"ה סי' ק"מ לריכין לחבר בקריאה בלבוד טפי ממקרא מגילי' אע"פ דמקרא מגילה עדיפ' וכל מלי' מלחת מפני מ"מ לדעת רוב הפוסקים נקראת אף ביום אבל פרשת זכור כתב האשר"י פ' שבשה שאבלו דעשה דאורייתא' הוא לקרות בעשר' ודוחה ל"ת שבתו' דלעולי' בהם תענודו לחכי שחרר ר"א עבדו כדי לבטלו לעשרה. ובתוס' שנ"ן כתבו דאין שום קריא' מדאורייתא רק פרשת זכור ובתוס' הקלרות מברכות פ"ב פירשו דפרשת זכור ופרשת פרה מיירים בקריאתם מן התורה עכ"ל ובתב רש"ל דיבא' בקול רם שלא לגיים ואף בפרשת פרה יש לחבר מאחר שבאותן תוספת יבא' דהיא מדאורייתא וכמדומה שכן מצאתי בחי' מרדכי עכ"ל וכ' מר"ם ז"ל ואינו נכון דבקבון היודע למי מברכין ודאי שרי אע"פ שהקבון קורא בקול רם דהא קבון עולי למנין ז' וקריאת ס"ת בכל שבת היא דאורייתא מודיבר משה את מועדי כו' כדאיתא בירושלמי ומביאו הרי"ף פרק הקורא עומד אלא שלא היה סדר מיוחד לכל קריא' מלבד פרשת זכור ועזרא תיקן הסדר לכל הקריאות ואפי' בקבון שאינו יודע למי מברכין לא דעבתי למה לא יבא בקריאת הש"ץ פרשת זכור בקריאת ס"ת דמאי נפקא מינ' בעול' לקפר תורה אם הוא קבון עיקר החיוב שישמעו בקריאת התורה עד כאן לשונו. ולענ"ד דעתי נראה דבקבון שאין יודע למי מברכין אין יוצאין ידי הברכה על ידו ואין יוצאין ידי קריא' אלא ברכ' ע"כ אין להקרות למפטיר לקבון שאינו יודע למי מברכין אבל ביודע למי מברכין נראה דשפיר יוצאין ובסי' רפ"ב פסק רמ"א דקבון יכול לקרות בפרשת המוספין או בהרבע פרשיות שמוספין בחדר ונראה דביודע למי מברכין קאמר:

תרפה סדר ד' פרשיות. וכו ז' סעיפים:

א [א] ר"ח אדר הסמוך לניסן שחל להיות בשבת קורין (א) **פרשת** (ב) שקלים [ב] שהוא כי תשא עד ועשית כיור נחושת [ג] ומפטיר ויברית יהודע ומוציאין [ג] ספרים באחת קורא פרשת השבוע ובשני של ר"ח ובשלישי קורא מפטיר בפרשת שקלים:

ב [ד] בשבת שניה מוציאין שני ספרים באחד קורא פרשת השבוע ובשני קורא זכור את אשר עשה לך עמלק ומפטיר פקדתי את אשר עשה עמלק:

ג [ה] בשבת שלישית שהיא ט"ו באדר מפסיקין ובשבת ד' שהיא כ"ב לאדר מוציאין שני ספרים באחד קורא פרשת השבוע ובשני קורא [א] פרשת פרה ומפטיר וזרקתי עליכם מים טהורים וע"ל סי' קל"ז סעיף ה':

ד [ו] בשבת חמישי שהוא כ"ט באדר מוציאין שני ספרים באחד קורא פרשת השבוע ובשני החדש הזה לכם ומפטיר בראשון באחד לחודש:

ה חל ר"ח אדר הסמוך לניסן בתוך ימי השבוע [ז] ואפילו בע"ש מקדימין לקרות פרשת שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין בשניה כדי שתהא פרשת זכור בשבת הסמוכה לפורים מלפניה [ח] ואם חל פורים בערב שבת מקדימים לקרות פרשת זכור בשבת שלפניו:

ו [ט] הימים שראוי לקבוע בהם ר"ח אדר זב"דו וסימן לשבתות ההפסקה זט"ו ב"ו ד"ד וב"ו כלומר בשחל ר"ח בשבת מפסיקין בט"ו בו וסימן זט"ו וכשחל ביום ב' מפסיקין בו' בו וסימן ב"ו וכשחל ביום ד' מפסיקין בד' בו וסימן ד"ד וכשחל ביום ו' מפסיקין בשתי שבתות ב' בו וו"ו בו וסימן וב"ו:

ז [י] יש אומרים שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה (ב) חייבים לקוראם (ג) מדאורייתא לפיכך בני חישובים שאין להם מנין צריכים לבא למקום שיש מנין בשבתות הללו כדי לשמוע פרשיות אלו שהם מדאורייתא: **הגה** ואם פ"ש להם בבא מ"מ יחכו לקרותם בנגינתם ובטעמם (מצא כתוב):

לבושי שרד

תרפה ס"א סק"א (ה) וד"ג שהגי' דאמרינן רש פ"ב דברכות כל מתורה בלבד"ם נאמרה כי מתוספות ח"ל פי' רש"י לקרות בתורה ולא בהלכות הו רק מקום ערבא ולא מדאורייתא וכו לתבר דמ"ר בפרשת זכור פכ"ל ומס"ה הכלל בסם תוספות הקלרות שמתוכ בסם גם פרשת זכור וכי' פרה ג"כ דאורייתא אבל הס"ל פ"ל דבל פ' פרה ליכא סברת מלל שיסר דאורייתא לבן כ' דהגר הגמרה בתוספת הקלרות היא בלשון הירושי הרשב"ם שכ' ג"כ בל דברי רש"י דלעל מהר"ל והקשו שלא מניו קריאת ס"מ מדאורייתא אא"כ יאמר רש"י פי': ס"ל דלא הוי מלל מכ' יאמר לומר אמתת הדברים ומס"ל דאינ' בר' לדבר לבמ"ר בל ס"ל מלל שיסר פ' פרה דאורייתא ואולי גם פ' זכר לא ס"ל ק ג"ל בחות מ"ש:

יד אפרים

תרפה בסג"א וכן בסס"ק בחלק ס"ע זכור את אשר עשה בר. שהו שלנו קורין פ' זכור קודם פורים: **שם** ת"ל לישב בר. ומתוך לפורים ר"ל דלבתורה מפוס הטעם כדי לסמוך מעשה ר"ל היה לסם לתקן שיקראו הפ' פתוך לי יותר מן הסמת שלפניו ולזה קאמר דלבך מיקנו בשבת זו מפוס בבשבת שמיה רבים בבה"כ ומתוך לפורים בר':

אשל אברהם

בבדו כיון דהוי תרי ענינא. וענין מוכרחים"ם לא"מ סימן קי"ד. אך שדא היה נרגא דפ' המוספין ויוס הוא ענין ה' והבית לו לראיה מכ"מ פרב מה' תפלה פ"ש וכן דחה דעת ר"מ בל"ל מגד הסיוב דיבא דפ"ם הוא מעין מורא כו'. וכן פרבן הפ"ם ובגלה פ"ש כו' ולרבינן לעמתה מפוס פנתו של רשבון. ולא"ל דלא יקרא כלל ומין רבדים סימן ריד אמנם איכא למיקם אהרלאה זו מעשה שקריאת מוקם היום אינו אלא מנהג רב עמרם ומין מ' ריד סימן רפ"ב פ"ם אבל בחמת דבריו קשים לבולמם הבלא מדיבא דפ"ם הוא מהא דאיתא גבי וכעשור לחודש קורא פ"ם: **ואולי** דיקוק ביה"כ מיוחד הוא אף שהוא נגד הסברא דאמרבא מזמן שבה"מ. תרב נערה ולא דסיוב יותר מסבר לקרות בפרשת קרבנות היום פ"ש. עד שהעלה יותר מזיב שיקרא הר' ושלים מוקם היום בספר הרשבון כ"ז אלא ירד מהתיבה אף שבבר בירך בהם אחרונה ולא יקרא בספר אבי פ"ב: **א)** ע' פרה. מעשה שבמה ולא קרא' והוכיח בה' כ"ד סימן ק"ו שבשבת הבאה שהוא פ"ה יקראו גם פרשה:

שערי תשובה

תרפה (נסע"ש ס"ל) **ר"ח אדר הסמוך כו'.** וע' לל דיני מדר קריאת פרבעת ופעות הקריאה בספרי שבר אמרים שבר ח' שבלתרי הדברים על בוריין בנזהב"ש: (ב) **מדאורייתא.** עבה"ע ועין בשערי אמרים שבר ח' וח"ם בה"ע בענין מבנות שובבים כי מנהג הנתמנים בנדיעות אלו בשנה פשוטה שובבים לבד ובשנה מעוברת מוסיפים ת"ם ועין בא"כ בשם מלבושי ר"ש שאם שר"ם לא פ' פורים קבן חל ביום ה' אם לנוחו ולפורעו (ועין שם בא"כ שמתפקד בטוחתו אם ר"ל שמחויב להתענות בו ביום לו שמא ר"ל שדחה לגמרי עיין שם שלפי שנוח טיבה לומר שיתענה אין עליו"ל דהא מעיקרא לא קבלוהו מלעבה דהכי וכן נהגים שאין מתענים בהם ומצומה שבהגים לקבל אף אם אירע לו שבתת מנוח שהוא שריך בה אם שהוא מבקר מקולין בו ומבל מקום נראה שיש להתענות בבקרה שאחריה דמשלמין בין שהוא תענית של שנוה ומכו בנים תענית אמבר ת"ם) ובא"ר אם חל בר"ח וכ"ו בשבת ביום ה' יקבנו ביום ה' יקבנו בחקומה ויקבל אקדר ועין בא"ר שמתפקד למבבגיע בשנה פשוטה שאירע בן אם יתענה ת"ם בחקומה לו ב יום לומר לאיל ומחה דחה עיין שם. ובראה דהטבא בא"ר בשנה מעוברת ויקבל אקדר מתבבל אם המנ"א המנ"א מבי"ם דבשנה פשוטה יתענה ת"ם שהבנין בו בשנה מעוברת: ולפסוד שיעבתו בין שיש נהגון שלא להתענות בפשוטה בלל לבן ים לנהגל בו בשבתה ומכל מקום ל"ל עיקר בא"ר בשם:

ע"ם. ומבב רש"ל שאין הקבון עולה למפטיר בפ' זכור ובפ' פרה ע"ם. והבי"ם כ' דבין קבון שיודע למי מברכין ובין שאינו יודע למי מברכין עולה. ובסימן רפ"ב פסק רמ"א דקבון יכול לקרות בפ' המוספין לו בהרבע פרשיות שמוספין בחדר ונראה דביודע למי מברכין קאמר עכ"ל ע"ם: ועיין בגיגת ובדים חת"ם בלל ה' סי' ל"ז. כתב מהרי"ל בכל הרבע פרשיות אין מזכירין נשמות ואומרים צו"ן ד"מ. יש נוהגין בשנה מעוברת לקבוע תענית בכל יום ה' מפרשת שובבי"ם ת"מ ר"ש בל ע' ויקבל ופקודי ואומרים שומר ישראל וכו'. ופשוט דהש"ן אומר בגיגה בשתרת ומנהה. ובתב אחר"י ז"ל בבר' הטורה שיטים אלו מקובלים לתקן עון קרי יותר מכל השנה להתענות בהן לבן מתחיל מפ' שמות שלא בתחיל השעבוד שבתקן הקרי דאחה"ב ובגמר בפ' כי תקנה עבד עברי ע"ם:

באר היטב

תרפה (א) שקלים. ואם שכחו הלבור בראש חדש אחר לקרות פרשת שקלים בחמים לחזור ולהוליא ס"ת ולקרות הפרשה בגיגת ודיים אם"ם כלל ה' סי' ל"ו ע"ש. אם טעו וקראו הפרשות והתבילה בראשון לרוך לחזור לקרותן בשני עיין ב"ח: (ב) **מדאורייתא.** בשל"ה אחרון לגדל שפרשת פרה אינה דאורייתא וכ"כ הכ"ח וכ"כ בתשובת מהרי"ל סימן קפ"ב אלא הזכיר אלא פרשת זכור. ובת"ה סי' ק"מ בתב ח"ל בתשו"ר סרק ז' דברכות בתב דעשה דאורייתא לקרות פרשת זכור בעשרה. ובתוס' שנ"ן כתבו דאין שום קריאה דאורייתא רק פרשת זכור. ובתוס' הקלרות בברכות פרק ב' פירשו דפרשת זכור ופרשת פרה מיירים לקרות' מן התורה וכו' ואם כן צריך לחבר יותר שישמעו קריאת פ' זכור כי"ד ממקר' מגילה שהעולם לא יהיה בהכי עכ"ל. ובתב הס"מ וא"ל לישב מנהג העולם דאמרו אי מי כתיב בתורה שיקראו דוק' בשבת זו אלא שהכמים תקנו בשבת זו ואולי וכמימי רגיס בבה"כ וסמון לפורים כדי לסמוך מעשה עמלק למעשה המן וע"ל כששומע בפורים פרשת זכור ועל עמלק נמי זוכר מעשה עמלק ויוצא י"ח וכ"ה בר"ס סי' ב'. אבל פ' פרה לא מניו שהוא מדאורייתא עכ"ל ס"ב. **בשבת שניה.** תמהו' וגמ' שם תנן בבמה כי' וקר"ל מרב: **מוציאין בר באחר.** בר' ירמיה דר' יוחנן ואמרי ל"ל כוותיה ומנלן דאמרי' ר"ח נוהג ואחר שאל מי אל לחיות נותמה מי אל לחיות מי' ב"ב דאמרי מי. ולקמ' ע"ב דאמרי קאמר כוותיה דר"ח הרי הלר ביה כתן: **ומפטיר.** בריש"ם אם: **ס"ג בשבת שלישית.** ירמיה אם לין מפסקין בין פרה לחבורם ומיתנר בין הטיפות מי: **ובשבת ד'.** ת"מ"ם מל אפשרה לפורים והיינו לחוקפון. ע' רש"י: **באחד.** ע"ל: **ומפטיר.** אם: **ס"ד בשבת חמישי.** אם מל אפשרה מי: **ומפטיר.** אם: **ס"ה חל.** מתניתן: **ומפסיקין.** מתניתן: **שתרא.** בריש"ם: **ס"ו חישבים.** ר"ש ב' מ' מוכה מ"ב ב'. ירושלמי ר' שיתון מי' דלא אחת ערבתא בשבתא מי' הביאו מוכ' **בשבת שניה.** מתני' וגמ' אם תנן בבמה מי' וקר"ל מרב: **מוציאין בר באחר.** בר' ירמיה דר' יוחנן **ומפטיר.** אם: **ס"ז בשבת חמישי.** אם מל אפשרה מי: **ומפטיר.** אם: **ס"ח חל.** מתניתן: **ומפסיקין.** מתניתן: **שתרא.** בריש"ם: **ס"ט חישבים.** ר"ש ב' מ' מוכה מ"ב ב'. ירושלמי ר' שיתון מי' דלא אחת ערבתא בשבתא מי' הביאו מוכ'

הגהות רעק"א

בר"ם דמ"ם אם אילתא אפר ב' מוסיפי' מ' פרש שובן אין ב' מתנים בנבה"ב חזור. ואם יש ג' מתנים בנבה"ב קורי' מתן מ' מוסיפי בשל מנהגי בריש לא. אבל אבריהם לעבל מ' אל"ה אפ"ב וג': **שם בהג"ה** צריך לקרות בשל ר"ח. ע' בתשר תורת חסד שהגיה זה בל"ע:

תרפה סעיף א' **פרשת שקלים שהוא כי תשא.** אם שמחו ולא קראו מ' שקלים מוליאים ס"ת וקוראים מ' שקלים בבבה בפנים לפנים ולאחריה. ואם לא מחבו עד אחר שבת אין לו תשלומין. אף אם ר"ח אחר כיום ו' דלמחרתו הוא אפשרה אמן אבל הרמ"ם ז"ל בתב דאין מקרא מגילה בלא ר"ח. ואם עשה והתחיל לקרות בשני מ' שקלים נוחר וקורא בשלישי בשל ר"ח שני ר"ח. ואם עשה והתחיל בשני מ' שקלים נוחר מרבאי אפ"ר דמקמא"ל שוב אין קורים מ' נגא ווידים אמ"ם מ' ליי: **שם ובשני של** ר"ח. ואם עשה והתחיל לקרות בשני מ' שקלים נוחר וקורא בשלישי בשל ר"ח שני ר"ח. ע"ר ר"ג מ"ב בר' ר"ח:

תרפה סעיף ב' **בשבת שניה מוציאין שני ספרים באחד קורא פרשת השבוע ובשני קורא זכור את אשר עשה לך עמלק ומפטיר פקדתי את אשר עשה עמלק.** אם לא מחבו עד אחר שבת אין לו תשלומין. אף אם ר"ח אחר כיום ו' דלמחרתו הוא אפשרה אמן אבל הרמ"ם ז"ל בתב דאין מקרא מגילה בלא ר"ח. ואם עשה והתחיל לקרות בשני מ' שקלים נוחר וקורא בשלישי בשל ר"ח שני ר"ח. ע"ר ר"ג מ"ב בר' ר"ח:

ביאור הגר"א

תרפה ס"א **הסמוך** בר'. ו' ב' ולהכ"ג סבר בר' ר"ש ל': עד. ר"ש ל': **ומוציאין.** אם: **ובשלישי.** בר' ירמיה ל' ב'. ר"ף. דלהלבה בר' ירמיה דבבדר הסמוכות בר' יוח אם שיתא מי אמא בר' יוח בל הסמוכות סלה אם שתיה ובתר"ם ס"ג: **ס"ב בשבת שניה.** תמהו' וגמ' אם תנן בבמה כי' וקר"ל מרב: **מוציאין בר באחר.** בר' ירמיה דר' יוחנן **ומפטיר** ל"ל כוותיה ומנלן דאמרי' ר"ח נוהג ואחר שאל מי אל לחיות נותמה מי אל לחיות מי' ב"ב דאמרי מי. ולקמ' ע"ב דאמרי קאמר כוותיה דר"ח הרי הלר ביה כתן: **ומפטיר.** בריש"ם אם: **ס"ג בשבת שלישית.** ירמיה אם לין מפסקין בין פרה לחבורם ומיתנר בין הטיפות מי: **ובשבת ד'.** ת"מ"ם מל אפשרה לפורים והיינו לחוקפון. ע' רש"י: **באחד.** ע"ל: **ומפטיר.** אם: **ס"ד בשבת חמישי.** אם מל אפשרה מי: **ומפטיר.** אם: **ס"ה חל.** מתניתן: **ומפסיקין.** מתניתן: **שתרא.** בריש"ם: **ס"ו חישבים.** ר"ש ב' מ' מוכה מ"ב ב'. ירושלמי ר' שיתון מי' דלא אחת ערבתא בשבתא מי' הביאו מוכ' אם ר"ה לא ירחשלמי ס"ל דאר' יוסף הלבה לא אר' יוסף לית כתן אל לחיות בשני לית כתן אל לחיות בשבת אל לחיות בשבת אל לחיות בשבת

אליבא דהלכתא

מגילה דף ל'

נסדר ע"י ר' אשר יעקב מילמן

ענין ב'- בענין טו' באדר שחל להיות בשבת

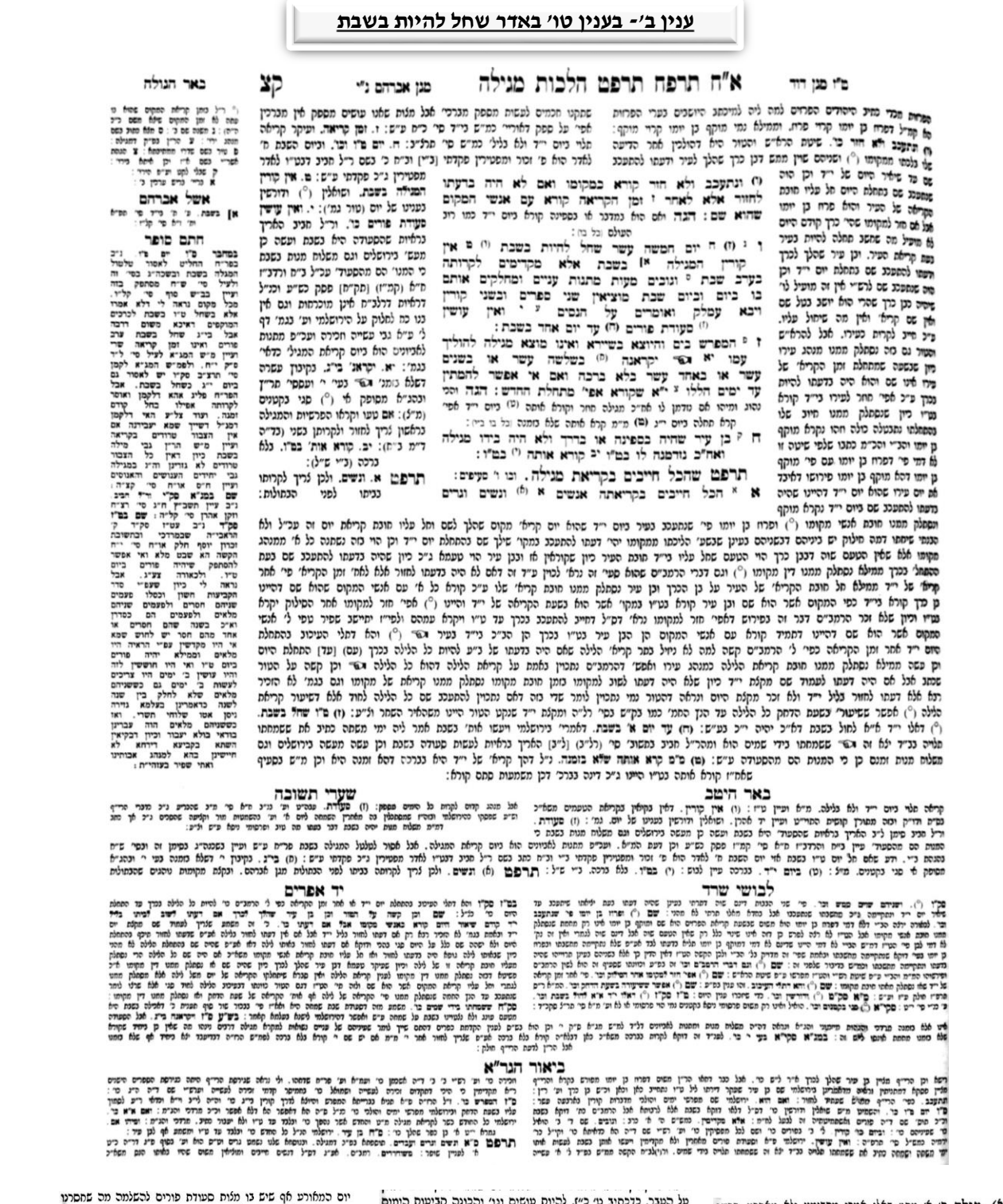

ענין ג'- בענין דיני תענית צבור

מגן אברהם

תקעו - תקפ הלכות תענית

תקעו א. לרחובה של עיר. כדי להתכנות כפרסקיא ל"ל מקום גלות (גמ') וא"כ במקום שאין יכולין להתפלל כרחוב כפני העכו"ם יתפלל בבית אחר כעשה הסני וקף על גב דאיתא בגמרא דגלו מדי כיישב' לבי כישב' לגו דוקא אלא ה"ה בית אחר אלא גרע מרחוב אלא דקרא

קצו

מאלהינו על זאת ואומרים אע"פ שיש בלבנו צרות רבות על צרה פלונית באנו להתפלל ואם יש להם צרת רעב וצרת דבר מבקשים רחמים על הרעב משום רבי יהיב רחמנא שובעא לחיי יהיב:

מז מ יב בכל יום תענית שנוזרים על הציבור מפני הצרות בית דין והזקנים יושבים בבית הכנסת ובודקים על מעשה אנשי העיר מאחר תפלת שחרית עד חצי היום ומסירין המכשולים של עבירות ומזהירין ודורשין וחוקרים על בעלי חמס ועבירות ומפרישין אותם וכיוצא בדברים אלו ומחצי היום ולערב רביע היום קורין בברכות ובקללות של תורה שנאמר מוסר י"י בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו, ומפטירין בנביא בתוכחות מענין הצרה, ורביע היום האחרון מתפללין מנחה וזועקין ומתחננין כפי כחן[1]:

כתב[2] **רב פלטוי גאון** ז"ל בתענית של שני וחמישי בצפרא קרינן בפרשה דשבתא, ובמנחה בפרשת תענית. כתב כן, לפי שאמרו בגמרא[3], ריבעה דיומא קרינן ומפטירינן ולא אמרו בצפרא, הלכך מה שנהגו עכשיו כשחל התענית בשני ובחמישי שקורין בבקר ויחל וכן בערב, שלא כהלכה הוא[4], שהרי אין אנו מפטירין אלא פעם אחת בערב וכן אין קורין בפרשת ויחל אלא פ"א בערב[2]:

בכל יום משבע תעניות האחרונות של מטר מתפללין על סדר זה, מוציאין התיבה לרחבה של עיר, וכל העם מתקבצין, ומתכסין בשקין, ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה ועל גבי ספר תורה, כדי להגדיל הבכיה ולהכניע לבם. ואחד מן העם נוטל מן האפר ונותן בראש הנשיא ובראש אב בית דין במקום הנחת תפלין

באר הגולה

נתיב חיים

דגול מרבבה

יד אפרים

השער השלישי

הנהגת הצבור והתפלה שמתפללין בתעניות אלו

בכל יום תענית שבית דין גוזרין על הצבור מפני הצרות, בית דין והזקנים יושבין בבית הכנסת, ובודקין על מעשה אנשי העיר, מאחר תפלת שחרית עד חצי היום, ומסירין המכשולות של עבירות, ומזהירין ודורשין וחוקרין על בעלי חמס ועבירות ומפרישין אותן, ועל בעלי זרוע ומשפילין אותן, וכל כיוצא בדברים אלו. ומחצי היום ולערב רביע היום קורין בברכות ובקללות של תורה שנאמר מוסר י"י בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו, ומפטירין בנביא בתוכחות מענין הצרה, ורביע היום האחרון מתפללין מנחה וזועקין ומתחננין כפי כחן[1]):

כתב[2]) **רב פלטוי גאון** ז"ל בתענית של שני וחמישי בצפרא קרינן בפרשה דשבתא, ובמנחה בפרשת תענית. כתב כן, לפי שאמרו בגמרא[3]), ריבעה דיומא קרינן ומפטירינן ולא אמרו בצפרא, הלכך מה שנהגו עכשיו כשחל התענית בשני ובחמישי שקורין בבקר ויחל וכן בערב, שלא כהלכה הוא[4]), שהרי אין אנו מפטירין אלא פעם אחת בערב וכן אין קורין בפרשת ויחל אלא פ"א בערב[2]):

בכל יום משבע תעניות האחרונות של מטר מתפללין על סדר זה, מוציאין התיבה לרחבה של עיר, וכל העם מתקבצין, ומתכסין בשקין, ונותנין אפר מקלה על גבי התיבה ועל גבי ספר תורה, כדי להגדיל הבכיה ולהכניע לבם. ואחד מן העם נוטל מן האפר ונותן בראש הנשיא ובראש אב בית דין במקום הנחת תפלין

אליבא דהלכתא

מגילה דף ל'

נסדר ע"י ר' אשר יעקב מילמן

לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

ענין ד'- בענין אם קרא את הקריאה שאינה הגונה

לענ"ד ראיות ברורות יתנו עדיהן דאין קבע וכל שקראו בשבת כ"א פסוקים לז' גברי ג' פסוקים לכל אחד ואחד יצאו יד"ח ותהי' הקריאה באיזה פרשה שתהי'. ואף שלכתחילה בודאי יש קבע, מהיכן להתחיל ואיפה לסיים הקריאה בכל שבת, וכדמוכח גם מהא דאמרי' (מגילה כ"ט ב) איתמר חל להיות בואתה תצוה, ארי"נ קרו שיתא מואתה ועד כי תשא כו' ע"כ מבואר שכך הי' קבוע לקרא מואתה תצוה עד כי תשא בשבת אחת ולא יכלו לשנות אפי' לצורך, דאל"כ יקראו כל הקרואים עד אמצע פ' תצוה ומשם עד סוף פ' תצוה ידלגו ולא יקראו ושוב יקראו למפטיר בכי תשא, ותהי' הכירא דמשום פרשה שקלים קורין שם, א"ו שלכתחילה אין לשנות ממה שקבעו לקרות לאותה שבת. והכי נמי קאמר התם (ל א) חל להיות בכי תשא עצמה ארי"נ קרו שיתא מן ועשית עד ויקהל משמע שכך הי' קבוע לקרא בשבת א' מן תשא עד ויקהל כמו שכן קבועות ומחולקות הסדרות גם היום אצלינו. ועיין מג"א (רסי' רפ"ב) ובמחצהש"ק (שם).

מ"מ בדעבד אם קרא באיזה שבת בפרשה אחרת שאינה שייכה לאותה שבת יצאו יד"ח, וכדמוכח לענ"ד מסוגיא דמגילה כ"ט: דקאמר חל להיות פ' שקלים בפ' הסמוכה בין מלפני' בין מאחרי' כו' בשלמא למ"ד כי תשא היינו דמתרמי בההוא זימנא אלא למ"ד צו את קרבני לחמי מי מתרמי בההוא זימנא ומשני אין לבני מערבא דמסקי לדאורייתא בתלת שנין ע"כ משמע דגם לבני בבל שא"א שיתרמי להם פ' צו את קרבני בסוף אדר ותחילת ניסן, שפיר מתרמי כי תשא בההוא זימנא. מבואר דלבני בבל שפיר משכח"ל שיקראו פ' תצוה או פ' ויקהל בשבת בה חלה פ' שקלים וכן משכח"ל שיקראו פ' תשא באותו הזמן כדקאמר התם (דף ל') חל להיות בכי תשא עצמה כו' ע"ש. ואילו למנהגנו לא משכח"ל לעולם שתחול פ' שקלים לא בשבת שקורין בה פ' תצוה ולא בשבת שקורין בה פ' תשא או ויקהל. ועיי' ריטב"א מגילה שם (ד"ה ארי"נ). הרי שגם למנהגנו שאנו נגררים אחר מנהג בני בבל לגמור התורה בכל שנה, ואפי"ה שונה סדר קריאתנו מקריאת בני בבל בימי חכמי הש"ס. ועתה אם נימא דיש קבע לפרשיות וכל שקרא שלא בפרשה שקבעו לקרות בה באותה שבת אפי' דעבד לא יצא יד"ח א"כ לא מצינו ידינו ורגלינו, כי אז אין אנו יוצאין יד"ח קריאה עכ"פ בהרבה משבתות השנה א"ו דאין קבע. ועיין בחי' המאירי למגילה (שם) שכ' דגם בזמנינו למנהג קצת קהלות קורין כסדר המבואר בש"ס ומצי לחול שבת פ' שקלים בשבת שקורין בה פ' תצוה, תשא או ויקהל אבל למנהגינו א"א שתחול פ' שקלים באחת משבתות הנ"ל ע"ש, וכמש"כ גם הריטב"א הנ"ל. הרי שגם בזמן המאירי היו מנהגי הקהלות שונים לענין קביעת הפרשיות ומוכח להדיא שבדעבד אין קבע. - ועיי' תוספתא דמגילה (פ"ג הל' י') שהבאתי לקמן (סי' ז' אות ו' ט') והארכתי בזה במקו"א ואכ"מ.

ענין ה'- בענין קריאת קרבנות ביו"ט

אחדש"ה באהבה נאמנה, ע"ד שכתב בהערות והגהות על ספרי הקטן שו"ת דבק טוב (הנספח לספר שו"ת משנה שכיר ח"א), שלדעתו מנהג גרוע ולא נכון הוא מה שראה באיזה בתי כנסיות אשכנזים שנעשה על הבימה בהב' מקצעות לצד מערב ב' חורים על הספסל העומד שם, או על כותל הבימה, א' מצד זה וא' מצד השני, ואחר הגבהה וגלילה אינם מחזיקים הס"ת ביד איש, רק תוחבים אותם בחורים הנ"ל, וכדי שלא יפול הס"ת נעשה שם שלשלאות של ברזל להחזיקן ולהדקן שלא יפלו ח"ו, עכ"ד.

תשובה. מראש ומקדם אציע דבר א' בענין זה, מה שחנני ה' בביאור דברי הרמב"ם התמוהים בפי"א מהל' תפלה הלכה ג', חה לשונו שם, ומעמידין בימה באמצע הבית כדי שיעלה עליה הקורא בתורה או מי אשר אומר לעם דברי כיבושין כדי שישמעו כולם, וכשמעמידין התיבה שיש בה ספר תורה מעמידין אותה באמצע ואחורי התיבה כלפי ההיכל ופניה כלפי העם. בסוף דברי הרמב"ם וכשמעמידין התיבה שיש בה ספר תורה, נתקשה בה הכסף משנה, ע"ש. והאיר ה' עיני לפרש פירוש אמת בזה, ע"י מה שראיתי בק"ק העלישויא מדי היותי שם להשתטח ולהתפלל על קבורת איש אלקים הכהן הגדול מאור הגולה בעל הש"ך זללה"ה, וזכיתי להיות בבי כנישתא עתיקא קדישא שלו, ראיתי על הבימה שעשוי מקום בגובה להניח בו ספר תורה אחר הקריאה מעת ההפטרה עד שיחזירוהו לארון הקודש, אלא ששם הוא בסוף הבימה מצד מערב, וי"ל דבימים הקדמונים היה המנהג שבמזרח הבימה היה בגובה עשוי מקום ליתן בו הספר תורה בעת ההפטרה עד החזרה לארון הקודש. והן הנה דברי הרמב"ם, כשמעמידין התיבה שיש בה ס"ת, היינו מקום להעמיד בו הס"ת בעת ההפטרה, מעמידין אותה באמצע ואחורי התיבה כלפי ההיכל ופניה כלפי העם, וזה אמת בביאור דברי הרמב"ם, ובחנם נתלבטו בו גדולי עולם, ודו"ק היטב. והנה בודאי טוב לנהוג לעשות מקום גבוה לס"ת כדנהגי בבי כנישתא עתיקא דק"ק העלישויא הנ"ל.

והנה גם בעיר מולדתי ק"ק פ"ב, גם בביהכ"נ וביהמ"ד אשר התפללו שם גאוני ארץ יושבי על מדין בק"ק הנ"ל ז"ל (אשר א' מהגאונים הנ"ל הוא בעל מתא דירושלים ז"ל, ועשה חיבור על כל תבנית עניני הביהכ"נ המקרא מורם מאיל אשר עודנה בכת"י, כמובא בהקדמת ספרו אמרות ה'), גם שם ראיתי עשו ככה מקום בבימה אשר יעמוד עליו הס"ת מעת גמר המפטיר עד שמחזירים אותו להיכל. ואם ראו גדולים זאת ולא מיחו, בודאי יש מקור לדבר להתירא.

ויגעתי ומצאתי תאמין אמרו חז"ל, ככה דברי הבית יוסף [יו"ד] סי' רפ"ב סוד"ה תיק שהוכן לס"ת, המגדל הוא הספסל הגבוה שהוא על הבימה שמניח בו החזן הס"ת כשקורא בו, ולשון מקרא הוא בעזרא ויעמוד על מגדל עץ, וכסא הוא כורסיא המזכר בגמרא [מגילה כ"ו ע"ב], והוא כי יש מקומות שמכינים שם כסא אחד להניח עליו ס"ת ביום שמוציאין שתי תורות, עכ"ד הבית יוסף. הרי עפ"י פי' הבית יוסף מפורש יוצא בגמרא שהיו רגילים להניח הס"ת שני על הכסא שהכינו לכך ביום שהוציאו ב' ס"ת, ומאחר שמצינו

כבר הדבר בחכז"ל, ממילא אין לערער על המנהג. ואף שמחז"ל נראה שהאחד היה מונח על המגדל, ואחד על הכסא, אמנם מאחר שמצאנו מפורש שהיה להם כסא לכך, אין חילוק אם מעמידים או מושיבים ס"ת אחד על הכסא או שנים.

אך לא זכיתי להבין דברי רבינו הגדול מרן הבית יוסף לפרש כורסיא האמור בגמ', שהוא כסא שמכינים לס"ת ביום שמוציאין שתי תורות, דהרי התוס' במגילה דף ל' ע"ב ד"ה ושאר ימות החג, כתבו דהא שאנו מוציאין ס"ת שני במועדות וקורין בקרבנות היום לא מצינו סמך בתלמוד, וא"כ לא היה נצרך בימי חז"ל כסא להניח עליו ס"ת שני, והאיך יפורש כורסיא בגמ' על כסא להניח עליו ס"ת שני. אח"כ עלה בזכרוני גמ' דיומא דף ע' ע"א ובמגילה דף כ"ט ע"ב, ר"ח סבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות, וכן בר"ח אדר שחל להיות בשבת מוציאין שלש תורות, ועפי"ז הוצרכו גם בימי הגמרא לכסא להניח עליו ס"ת שני, ודו"ק.

ובוודאי אם ימצא איש חשוב שיחזיק הס"ת בידו עד עת שמכניסים אותו להיכל, הנה מה טוב, וכדדייק מעלתו נ"י ג"כ מספר פתחי שערים שער יז"ד סע' ו', וכן מצאתי אני בספר זכרון יודה לה"הגר"ם אש ז"ל בדף כ"ו ע"א, שביום אשר הוציאו שני ס"ת החזיק הגאון בעצמו הספר עד זמן הקריאה, וכן לאחר קריאת ס"ת החזיק הספר עד הכנסתו לארון הקודש, עכ"ל. אבל מה שכתב מעלתו לבטל מנהג הגרוע ההוא ושהוא בזיון לתורה, הפריז על המידה כי ב"ה בירדנו שגם בימי חז"ל כבר היה מקומות שנהגו כעין זה, ודו"ק.

אלה אזכרה שבהיותי בק"ק קאדלבורג ראיתי ביום הושענא רבה עמדו בעלי בתים על הבימה והניחו הס"ת על המגדל בעת ז' הקפות, והוכחתי אותם והגדתי להם שכך חובתם וכך יפה להם שכל אחד המכובד לעמוד עם הס"ת בעת הקפה, יעמוד עם הס"ת בידו עד גמר כל ההקפות. וכך מפורש יוצא בלישנא דהפוסק קדמון התניא רבתי סי' פ"ו, ביום השביעי וכו' מנהגנו להוציא כל ספרי תורה שבביהכ"נ, ונותנן החזן ביד אנשים חשובים וזקנים שבביהכ"נ, ועומדין עם ספרי התורה סביב לדוכן שמשימין בו ס"ת כשקורין בו וכו', ולמנהג זה יש סמך בירושלמי, בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת וכו', ניחא בזמן שיש מזבח, ובזמן שאין מזבח, חזן הכנסת עומד כמלאך ה' צבאות וספר תורה בזרועו והעם מקיפין אותו דוגמת המזבח. ועיין ג"כ בספר הרוקח סי' רכ"א מביא ירושלמי הנ"ל. הרי מוכח דבעת הקפה צריכים לאחוז הס"ת בזרוע, ולא להניחו על השולחן. השי"ת ברחמיו יזכנו להגדיל תורה ולהאדירה.

הק' יצחק ווייס